

Eksempel på undervisningsmanual

Se her et eksempel på en undervisningsmanual til undervisere på Statens Museum for Kunst udviklet til forløbet "Og hvor har du så hjemme?" Manualen giver et indblik i, hvordan et forløb er bygget op af forskellige elementer, der samlet udgør et forløb der rummer de pædagogiske kvaliteter der vægtes på SMK.

KLASSETRIN: 0.-3. KLASSE

VARIGHED: 1-1,5 TIME

FORLØBSBESKRIVELSE

Hvordan, med hvem eller hvor kan man føle sig hjemme? Det er nogle af de spørgsmål, vi undersøger i den nye børneudstilling Og hvor har du så hjemme? Ved at gå på opdagelse i udstillingens kunstværker - fra guldaldermaleri til videokunst - reflekterer vi over, hvad hjem er (psykologisk, socialt), og hvordan det føles (æstetisk, formmæssigt, sanseligt). Hvad vil det sige at komme hjem, og skal man overhovedet have en fysisk base for at føle sig hjemme? Tjener det Pippi Langstrømpe bedst at være herre i eget hus eller er hun tværtimod fri, fordi hun har lange fødder snarere end dybe rødder?

Forløbet veksler mellem værksamtaler og mindre øvelser i grupper og individuelt.

LÆRINGSMÅL

Forløbets overordnede mål er at pirre elevernes nysgerrighed og styrke deres evne til at stille spørgsmål til deres omverden gennem kunsten. Derudover understøtter forløbet mål for bl.a. dansk og billedkunst:

- At styrke elevernes evne til at forholde sig til velkendte temaer i eget og andres liv gennem undersøgelse af æstetiske udtryksformer
- At samtale om billedmedier og relatere dem til egen livsverden
- At vække elevernes nysgerrighed, kreativitet og fantasi samt at vante faglige, sociale og erkendelsesmæssige tankegange udfordres og vendes på hovedet.
- At lade eleverne bidrage til og indgå aktivt i et fælles læringsrum

AKTIVITETER

Musik-sæbeboble-associations-øvelse; Hvor må man hvad-øvelse; Hvor vil du helst bo-øvelse; Slentreøvelse med billedark.

MEDBRING

Højtaler, iPod, billedark, blyanter og lille papkasse.

UDFORDRING

Det er nemt at bevæge sig væk fra værkerne, når man arbejder i en tematisk ramme – så tænk over at være værknær. En del af værkerne i udstillingen centrerer sig om hjemmet som hus – vær opmærksom på hjembegrebets kompleksitet; hjemmets koder og hjemmet som følelse. Vær også opmærksom på at få det globale aspekt med – forskellige "regler" i hjemmet, forskellige oplevelser af 'hjemlighed' afhængig af kulturel, social kontekst.

Undervisningsmanual

HVOR	HVAD Værker/temaer	HVORDAN Aktiviteter, opgaver, medier	HVORFOR Primære mål og fagligheder
Skulpturgaden	Velkomst Præsentation af dagens tema/ program.	Velkomst og præsentation af dig selv. Præsenter temaet: Har eleverne været på SMK før? Ved de, hvad man kan opleve på et museum? Her samler vi på kunst. Ved de, hvad kunst er? Det kan være lavet af mange forskellige ting og være grimt og smukt og mærkeligt. Vi kan få lov til at gå på opdagelse i den og undersøge, hvad der er på spil. Ved de hvad, der skal ske/hvad det skal handle om i dag? Vi skal undersøge, hvad hjem er for noget, og hvordan det føles. Men allerførst skal vi lige have skoene af (vi tager skoene af og bærer dem i hånden - så alle er klar til at sætte sig og sanse tæppet). Gør opmærksom på at I nu skal ned til et kunstværk, vi faktisk må gå på og røre ved – hvilket er helt særligt, for det må man jo ellers ikke på museet!	At sætte rammen om forløbet og forventningsafstemme med lærere og elever. Den introducerende samtale skal spore eleverne ind på emnet og vække deres nysgerrighed. Og den giver dig en idé om, hvor du skal lægge niveauet i resten af forløbet - er det elever, der er meget museumsvanter eller ikke? Vi tager skoene af allerede oppe i skulpturgaden for at pirre deres nysgerrighed, og for at alle er klar på samme tid. Hvis vejret er vådt, kan I vente med at tage skoene af til I kommer hen til trappen.

HVOR

Uden for udstillingen på Bank og Rau-tæppe

HVAD

Værker/temaer

Værk:
Bank og Rau:
On the Fringe of Civilization, 2014

Temaer:
Introduktion til hjem-tema

og

Hvordan sanser vi et hjem?

HVORDAN

Aktiviteter, opgaver, medier

Lad eleverne sidde spredt ud over tæppet og lad dem summe sammen i mindre grupper. Fokuser på den sanselige oplevelse af (lugte, røre, se) tæppet: Hvordan føles det at røre ved det? Blødt/hårdt/kradsende osv.

Prøv at stikke næsen ned til tæppet. Hvad lugter det af?
Sure sokker/parfume/ vaskemiddel osv.

Kan I se, hvad det er lavet af? Skjorter, håndklæder, gardiner, halstørklæder etc.

Forklar: Hjem kan være mange ting. Hjem kan være en lugt, en følelse, et sted. Her sidder vi på et tæppe, som to danske kunstnere har flettet af stof de har fået fra en masse forskellige menneskers hjem. Derfor dufter det og føles det også meget forskelligt rundt om på tæppet.

I kender måske det med, at der dufter på en helt speciel måde hjemme hos jeres bedsteforældre eller at jeres tøj pludseligt dufter helt anderledes, hvis det er blevet vasket hos en af jeres venner.

Forslag til videre samtale om tæppet:

Et tæppe kan måske også være en slags midlertidigt hjem. Måske har eleverne prøvet at have et tæppe med på skovtur, i parken eller på stranden. Når tæppet ligger på jorden skabes et rum, en slags hjem. Det ville fx være underligt, hvis en fremmed gik hen over tæppet uden at spørge om lov.

Spørg: Kan I komme i tanker om andre slags tæpper? Bedetæpper/ flyvende tæpper/ sengetæpper/tæpper, man kryber ind i, når det er mørkt. De lugter og føles alle sammen forskelligt.

Overgang: Udstillingen hedder Og hvor har du så hjemme, og nu skal vi ind og undersøge, hvor I mon har hjemme...

HVORFOR

Primære mål og fagligheder

Ved (næsten) udelukkende at fokusere på sanserne og intimsfære, holder vi begrebet hjem åbent. (huset som hjem kommer ind senere). Vække nysgerrighed og få eleverne sporet ind på begrebet hjem som både noget sanseligt og følelsesmæssigt.

Idet eleverne bliver "sluppet løs" på dette værk og opfordret til at bruge deres sanser, kan samtaleformen godt blive lidt spredt/"løs" – det er fint her, idet der kommer masse af "plenum-snak" senere i forløbet

HVOR

Black box

HVAD

Værker/temaer

Værk:
Rivane
Neuenschwander:
Lejeren, 2010

Temaer:
Hjemmet som
en følelse eller
fornemmelse.

At søge efter et
sted, man hører
til.

&

Det kan tage tid at
føle sig hjemme et
nyt sted

HVORDAN

Aktiviteter, opgaver, medier

Øvelse: Musik-sæbeboble-associations-øvelsen (se øvelsesskema). Eleverne ligger på gulvet uden for papkassehulen og lytter til musik med lukkede øjne. De skal mærke efter, hvornår, med hvem eller hvor de har allermost hjemme.

Opsamling: Hvor forestillede I jer, at I var henne? Lav optag på elevernes udsagn og opsummer til sidst – hjem kan altså både være noget man gør, nogen man er sammen med, et sted eller en følelse.

Overgang: Nu skal vi ind i papkassehulen bagved og se på en sæbeboble, der måske også er ved at finde ud af, hvor den kan føle sig hjemme (knyt evt. en kommentar til at de mange papkasser kan minde en om, at man nogle gange flytter fra et hjem til et andet – men også, at nogen måske kun har en papkasse som hjem, hvis man f.eks. bor på gaden)

Se videoværket sammen (lad eleverne se lidt af værket i stilhed): Her har en kunstner fra Brasilien lavet en film om en sæbeboble, der svæver rundt i en næsten tom lejlighed. Filmen hedder Lejeren, og det kunne se ud som om, sæbeboblen er på opdagelse i et hus, den ikke kender så godt. Der er mange, der kommer til at bo flere steder i løbet af deres liv, måske har I selv prøvet at skulle finde jer til rette et nyt sted? På den måde kan hjem også være noget, man gør et sted til - et fremmed sted kan pludselig føles hjemligt. Knyt an til den samtale I havde inden I så værket – musik-associations-øvelsen.

HVORFOR

Primære mål og fagligheder

Øvelsen lægger op til at bruge forestillingsevnen og individuelt og intuitivt at reflektere over begrebet hjem, inden vi får sat en masse ord på, hvad hjem kan være. De mange forskellige stemmer kan bruges som optag og referencer gennem hele forløbet.

Ved værket nærmer vi os idéen om hjem, som et sted man bor og bebor. Hvad eller hvem skal der til, før man kan føle sig tryk og hjemme?

HVOR

Sansereolen

HVAD

Værker/temaer

Tavle med hus og pile:
Regler i hjemmet

HVORDAN

Aktiviteter, opgaver, medier

Øvelse: "Hvor må man hvad-øvelsen" (se øvelsesskema)

En elev drejer rundt med lukkede øjne og placerer en udsagnspil et tilfældigt sted på huset. Eks. "Må man prutte her?". Lad legen danne udgangspunkt for en snak om regler i et hjem. Må man det samme alle steder/på forskellige tidspunkter på dagen? Inddrag evt. også et globalt perspektiv. I Japan er det ikke uhøfligt at bøvse og prutte ved bordet. I Indien må man gerne spise med fingrene ovs. Nogle steder i Spanien er det faktisk uhøfligt at komme til tiden. Og i Danmark har vi jo også selv mærkelige traditioner – grantræ ind i stuen, pynter det og danser om det en gang om året. Det kan man godt forstå, hvis andre synes, er lidt skørt.

HVORFOR

Primære mål og fagligheder

Sansereolen virker som en magnet, og det kan være svært at komme forbi den uden et stop. Øvelsen her er en god måde at diskutere hjemmeregler på, inden vi kobler det sammen med værkerne, samtidig med at eleverne får mulighed for at overskue reolen og få stillet deres nysgerrighed. OBS! De mindste klasser vil i mange tilfælde være ret optaget af tøjhunden Sofus øverst på reolen, som de har set i TV – knyt evt. en kommentar til den.

HVOR

1. SAL

HVAD

Værker/temaer

Papdøren

HVORDAN

Aktiviteter, opgaver, medier

Saml eleverne lige når I kommer ind i rummet, så I står før papdøren. Bank på døren og knyt en kommentar til, at der også er forskellige regler forbundet med at gå ind ad en dør. Skal man banke på, ringe på, eller må man bare gå ind? Skal man tage skoene af? Hvis det er en hule, skal man måske kende et kodeord.

HVORFOR

Primære mål og fagligheder

Det at banke på giver en fin markering af scenskiftet og giver anledning til at genoptage snakken om hjemmets regler.

HVOR

1. SAL

HVAD

Værker/temaer

Værk:

Emil Bærentzen
1799 – 1868
Dansk
Familiebillede,
1828

Temaer:

Hjem som det
vi gør sammen/
har sammen med
andre

Regler +
aktiviteter i
hjemmet

HVORDAN

Aktiviteter, opgaver, medier

Spørg og vær værknær: Lad eleverne beskrive billedet. Hvordan oplever de det?

Hvad laver personerne på maleriet i deres hjem? Hvordan tror I, de har det? Er det et rart hjem at være i?

Det er et gammelt billede. Hvad tror I personerne på billedet ville lave, hvis det var i dag?

Hjem handler måske også om de ting, vi gør i vores hjem - sammen og hver for sig. Fortsæt evt. diskussionen om regler. Der er både nogle ting, man skal gøre – fx at lave lektier, tage sin tallerken ud efter sig, tage skoene af - men også nogle ting man kan og må gøre - bestemme over sit eget legetøj, se tv.

Regler kan ændre sig fra hverdag til weekend - eller over tid. Måske må man noget nu, man ikke måtte sidste år (eller der kan være forskellige regler i en søskendeflok).

HVORFOR

Primære mål og fagligheder

Fokus på værksamtale og kobling til elevernes egen livsverden (koble til nutiden).

Fokus på handlinger i hjemmet, samt overvejelsen omkring de regler, der gør et hjem til netop deres. Uden regler ville huset være en tom skal.

Bring værket i dialog med Bestué og Vives.

Det kan være en udfordring at holde elevernes koncentration fanget ved Bærentzen, hvis der sker noget spændende i videoen. Skift evt. lidt imellem værkerne undervejs.

HVOR

1. SAL

HVAD

Værker/temaer

Værk:

Bestué og Vives
Handlinger i
hjemmet, 2006

Temaer:

Alene hjemme
- Pippi
Langstrømpe

Hvad hvis man
selv måtte
bestemme?

HVORDAN

Aktiviteter, opgaver, medier

Introducer de to kunstnere og se på værket et minuts tid: Lav evt. en reference til Pippi Langstrømpe og hendes egenrådige livsførelse i Villa Villekulla, som de fleste børn kender godt.

"Hvor vil du helst bo" øvelsen (se øvelsesskema). Lad eleverne placere sig ved enten Bestué og Vives eller ved Bærentzen. Lad dem begrunde deres valg og lad deres indspark danne udgangspunkt for en samtale om gode og dårlige regler.

HVORFOR

Primære mål og fagligheder

Øvelsen aktiverer alle elever i et eller andet omfang, idet de skal placere sig enten det ene eller det andet sted. For at begrunde hvilket hjem, de foretrækker, må de automatisk være værknære, hvilket øger fokus på værkerne og ikke bare hjem-temaet.

HVOR

1. SAL

HVAD

Værker/temaer

Værk:
Annika von
Hauswolff
1967
Svensk

Mindet om min
mors undertøj
forvandlet til et
flammesikret
forhæng, 2003

Temaer:
Hemmeligheder,
tillid, at trække
gardinerne for.

Hjem som et
sted hvor man
(måske) kan
være sig selv

HVORDAN

Aktiviteter, opgaver, medier

Værksamtale: Hvad minder værket dem om? Får man lyst til at røre og kigge bag det? Hvordan mon det føles at røre ved?

Fortæl historien om kunstneren Annika, der, da hun var lille, kiggede i sin mors undertøjsskuffe, selvom hun ikke rigtigt måtte. Hun var bare så nysgerrig, at hun ikke kunne lade være – sådan er det en gang i mellem, når noget er hemmeligt eller skjult, så bliver det endnu mere spændende. Hun fandt et rigtig flot undertøjssæt i glat lyserødt stof, ligesom det her, og hendes minde om det er så stærkt, at hun har lavet det her kæmpe gardin i det samme stof (kan åbne for en diskussion om erindring og minder).

Det kan være rart at kunne lukke døren eller trække gardinerne for en gang imellem. Så andre ikke kan se ind, og man kan have lidt hemmeligheder og privatliv.

Vi må også stole på hinanden. At man ikke roder i hinandens ting eller læser i en dagbog osv. Hvad tror I, der gemmer sig bag ved det her gardin? Er det noget, der skal gemmes, eller vil man ikke have at der bliver kigget ind.

Overgang: Her til sidst skal I også lige have lov til at gå en runde og se, hvad der gemmer sig i resten af rummet her.

HVORFOR

Primære mål og fagligheder

Fokus på værkets taktilitet, det glatte materiale og farven.

Historiefortællingen giver afveksling i forløbet og giver eleverne ro til bare at lytte lidt.

Inddrage egen livsverden ved at fokusere på, hvordan det føles at have hemmeligheder og privatliv.

HVOR

1. SAL

HVAD

Værker/temaer

Værk:
Udstillingens
øvrige værker på
1. sal

Opsamling:
Foran Annika
von Hausswolffs
Skeletobjekt,
2003

HVORDAN

Aktiviteter, opgaver, medier

Øvelse: Slentre-øvelse med billedark (se øvelsesskema).

Opsamling: Sæt dig f.eks. på pappet foran "paphulen", så eleverne kan samles omkring dig, efterhånden som de har gået en runde. Hvad har de lagt særlig mærke til, og hvad er de blevet nysgerrige på? Hvad er det for nogle hjem eller følelser, værkerne beskriver?

HVORFOR

Primære mål og fagligheder

Eleverne får mulighed for at opleve lidt på egen hånd styret af deres egen nysgerrighed.

Gennem samtalen om resten af rummets værker kan pointer fra forløbet aktiveres og henvises til – hvorfor er Ebbesens hus mere mærkeligt end Bærentzens? Er Scheldes hus uhyggeligt på samme måde som Neuenschwanders etc.?

Derudover får eleverne en visuel souvenir med hjem – billedark med værkerne

HVOR

1. SAL

HVAD

Værker/temaer

HVORDAN

Aktiviteter, opgaver, medier

Afslutning på forløb: Hvad har gjort størst indtryk, og hvad tror eleverne at de allerbedst vil huske fra udstillingen? Lav selv en kort opsummering: Vi har oplevet, at hjem kan være noget med en lugt eller noget der føles på en særlig måde; at det kan være de ting man gør eller dem man er sammen med... Lad evt. eleverne byde ind med den ting (alt fra en fysisk ting til en lugt etc.), de synes er vigtigst for at gøre et sted til deres hjem og saml performativt "tingene" sammen og lad som om, du putter dem i en flyttekasse (står på remediehylden) og tager dem med hjem i dit eget hjem (man kan også gøre selve evalueringen/opsummeringen til en indsamling, der kommer i papkassen, hvis tiden er mere knap).

HVORFOR

Primære mål og fagligheder

Konsolidering. Opsummering af overordnede tematikker og pointer.